LETOS POPRVÉ, ALE NE NAPOSLEDY ! !

BŘEZEN - DO SF KLUBU VLEZEM, DUBEN - JEŠTĚ TAM BUDEM !

Z obsahu prvního letošního čísla:

Překlady: R.A.Lafferty-Dlouhý, dlouhý čas; Bob Shaw-Deflace 2001; povídání o J. Zajdelovi; původní povídka Smůla; návod na vytvoření SF filmu, recenze atd.

1984

1

vědeckofantastický zpravodaj a informátor

vydává V i l l o i d u s , SFK MFF UK

neperiodický-pro vlastní potřebu-zdarma

U R S A M A I O R

V Berlíně se na přelomu listopadu a prosince uskutečnilo jednání o současném stavu SF literatury v socialistických zemích pořádané Svazem spisovatelů NDR, o kterém nás informoval spisovatel Zdeněk Volný. Sedm nejjasnějších hvězd souhvězdí Velkého Vozu se stalo inspirací pro založení stejnojmenného sdružení, které má rozšířit spolupráci mezi národními svazy spisovatelů a upevnit naše posice na mezinárodním fóru, především v obou mezinárodních organisacích "World Science Fiction" a "European Society of Science Fiction. K nejvýznamnějším podnětům patří příprava slovníku SF autorů socialistických zemí a návrh na vydávání společného almanachu nejlepší tvorby. Doufejme, že tyto projekty budou co nejdříve realisovány.

M.H.

FV SSM 71/84

O B S A H :

	str.	1	Ursa Maior /M.H./
	"	2	Obsah
poznámka	"	3	K povídce M. Puchova Teorie pravděpodobnosti /J. Kolafa/
cyklus	"	4	Některé zajímavé postavy polské SF část I - J. Zajdel /V. Wagner/
	"		
povídka	"	6	Miloš Podpěra: Smůla
překlad	"	8	R.A.Lafferty: Dlouhý, dlouhý čas
recenze	"	11	Sci-fi made in Ústí /V.Mátl/
-"-	"	13	Spirálový obzor /Z. Rampas/
překlad	"	14	Bob Shaw: Deflace 2001
-"-	"	17	Vladimír Volin: Jak vytvořit sci-fi film

Zprávy i zprávičky

* Ve dnech 24.-26. 2. t.r. se konalo 8. setkání záhřebského SFK SFera - SFERACON 84. Jako čestný host se ho zúčastnil známý anglický autor Bob Shaw. Pozvání pro nás na tuto zajisté znamenitou akci přišlo bohužel příliš pozdě.

* Na Hromnice - o scifistku více! Alespoň tak tomu bylo letos, neboť právě 2.2. se narodila členovi našeho klubu Jirkovi Kuřinovi dcera Lenka. Matka, dcera a kupodivu i otec přežili vše ve zdraví.

* V únoru a březnu se pražští SF fanoušci mohli seznámit na přednáškách O. Neffa s velikány současné science-fiction. Poslední z nich, "Stanislav Lem a jeho současníci", se uskuteční 20. 3. v OKS Praha 8.

* V roce 1983 vyšlo v ČSSR celkem 34 SF knih, z toho 23 titulů přeložených a 11 původních. Podrobněji se zmíníme příště.

vybral AMP

S F: Fanzin pro vnitřní potřebu SFK Villoidus při FO SSM MFF UK
Vychází neperiodicky 5 - 7 krát ročně
Šéfredaktor: Martin Hlaváč
Na 1. čísle spolupracovali: Miloš Podpěra, Jiří Kuřina, Zdeněk Rampas, Petr Holan, Michaela Semíková, Mirek Procházka
Náklad: 250 výtisků; počet stran: 16. Redakční uzávěrka: 29.2.
Adresa: kolej Hvězda 32A/2A, 162 00 Praha 6 - Petřiny

K povídce M. Puchova: Teorie pravděpodobnosti

Před časem jsme se na půdě staroslavného SFK MFF UK pohádali o povídce "Teorie pravděpodobnosti". Oč kráčelo v této ostatně svěží a s humorem napsané povídce? Na planetě Gamma je objeven "tunel", který spojuje Gammu s planetami Alvion a Mirza. Potíž je v tom, že se předem neví, s kterou. Odvážlivec, jenž vkročí do Tunelu, se s pravděpodobností 1/2 ocitne na Alvionu a s pravděpodobností 1/2 na Mirze. Podobně je Alvion spojen s Gammou a Ligurií a cestovatel se z něj dostane s pravděpodobností 1/2 zpět na Gammu a s pravděpodobností 1/2 na Ligurii. A stejně pro další planety - články řetězu. Vzniká nám tedy klasická náhodná procházka, podobně jako v oné krásné úloze o opilci, který se potácí od kandelábru ke kandelábru a je tak namol, že se u každého sloupu zatočí, až neví, odkud přišel a vydává se s pravděpodobností 1/2 na obě strany. Otázka zní: vrátí se opilec zpět do hospody, odkud ho vyhodili? Čili, vrátí se cestovatel Tunelem zpět na výchozí planetu? Odpověď, diskutované též v povídce, zní: ano, vrátí se; přesněji, vrátí se s pravděpodobností jedna.

Situace pohříchu není tak jednoduchá, jak by se na první pohled zdálo. Je-li řetěz planet "nekonečný", což autor povídky sice výslovně netvrdí, leč zdá se, že při výkladu mlčky předpokládá, pak platí: Pravděpodobnost, že se cestovatel po n průchodech Tunelem / n velké/ ještě nevrátil na výchozí planetu, jest

$$\sqrt{\frac{2}{\pi(n+1/2)}} + o(n^{-3/2})$$

Jinými slovy, jeden ubožák z tisíce šťastlivců se může nadíti, že se po milionu marných pokusů stále ještě nachází na vzdálených planetách. Za předpokladu 1 sekundy na průchod Tunelem a minima spánku je to cca 14 dní.

Situace se ovšem radikálně změní, předpokládáme-li, že řetěz planet je konečný. Např. je-li uzavřen do prstence o m členech, klesne výše uvedená pravděpodobnost na řádově

$$\sim \exp\left(-\frac{\pi^2}{2m^2}\, n\right)$$

Klesá tedy se vzrůstajícím počtem kroků exponenciálně, i když pro velká m také ne příliš rychle.

Jiří Kolafa

NĚKTERÉ ZAJÍMAVÉ POSTAVY POLSKÉ SF

V posledním dvacetiletí nastal v Polsku značný rozvoj SF literatury, která se vymanila ze stínu velkého Lema. Pomohlo tomu, že spisovatelé mohou publikovat v několika edicích věnovaných speciálně tomuto žánru. Ty sice nemají velké náklady a jedná se v převážné většině o "paperback", avšak jsou vydávány velice operativně. Malé náklady, ale zato velké množství titulů /v posledních letech až 80 titulů ročně/ přeje začínajícím autorům, kteří na vydání nemusí dlouho čekat a zároveň nakladatel nemusí mít strach, že velké množství knih zůstane ležet na pultě.

V Polsku je tak dnes několik desítek pravidelně píšících autorů, kteří obsáhnou oblast od klasické technické SF, přes "space operu", kosmickou grotesku, filosofického eseje až po díla ve stylu nové vlny. Vedle Lema píše dobrá desítka autorů, kteří snesou velmi přísná měřítka mezinárodního srovnání.

Spisovatelé by se neobešli bez široké čtenářské obce, kterou ale bezesporu mají. Fanoušci se sdružují do řady SF klubů, které vydávají fanziny a dokonce i vlastní knižní edice. Rozvoji poslké SF velmi pomáhá i celonárodní časopis "Fantastyka".

Z celé plejády autorů jsem vybral pár, jejichž díla mě v poslední době zaujala. Zaměřil jsem se především na knihy a povídky, které by si zasloužily překlad, aby se s nimi mohl seznámit i český čtenář.

J a n u s z A. Z a j d e l

patří již k dobře známým a zavedeným autorům polské SF. Pracuje jako fyzik v Institutu radiologické ochrany ve Varšavě. Jeho první sbírka povídek vyšla v roce 1965. Zatímco jeho povídky měly již na počátku dobrou úroveň, romány byly nepříliš kvalitní. Trpěly hlavně značnou roztříštěností. Román pak sice oplýval přemírou nápadů, ale rozpadal se do spousty příběhů a odboček. Dějová linie značně trpěla, hlavní téma nemohlo být dostatečně propracováno, a dílo tak trpělo určitou schématičností.

Tyto nedostatky se mu podařilo překonat velmi dobrým způsobem v románu "Cylinder van Troffa", se kterým se, i když v nepříliš zdařilém překladu, mohl seznámit i český čtenár. Román stále hýří nápady, avšak ty jsou sevřeny do kompaktního celku. Tím nepřerušovaně běží dějová linie, která udržuje čtenáře v neustálém napětí. Zajímavou stránkou knihy jsou extrapolace některých modelů vývoje lidského společenství v různých podmínkách, které přinášejí řadu podnětů k přemýšlení.

Zaměření na modely lidské společnosti se projevují také v Zajdelově posledním a zatím nejlepším románu "Limes inferior", který mu vyšel po sbírce povídek dobré úrovně "Ogon diabła".

Hlavní hrdina Sneer se zabývá nelegálním zvyšováním kvalifikační třídy. A prostřednictvím tohoto "vexláka" se znalostmi, který je vždy vytvořen neřestmi dané společnosti, se seznamujeme s autorovou vizí jedné z variant pozemské budoucnosti. Svět je bez válek. Každý má to nejnutnější, co potřebuje k životu - červené body; odměnu za úroveň kvalifikace - - zelené body a odměnu za práci - žluté body. Stejnou úrovní vzdělání je zajištěna pseudorovnost všech. Aby se toho mohlo dosáhnout opravdu pro všechny, musí se zákonitě uměle snížit kvalita vyučovaných a požadovaných znalostí. A tak má každý stejnou možnost před testovacími robotv, kteří jej zařadí do příslušné kvalifikační třídy, a tím rozhodnou o jeho zařazení ve společnosti.

Avšak všichni jsou poznamenáni celkovým nedostatkem materiálních a kulturních potřeb, korubcí a protekcí. Značná část obyvatelstva, která má nejnižší třídy, nepracuje, cítí se zbytečná a podléhá apatii. Úroveň znalostí nikoho nestačí na další výzkum a ten je nahrazen empirickým popisem již objeveného a zděděného po předcích. Řízení jednotlivých sektorů společnosti se redukuje na přesné plnění příkazů zhora. Úplná kontrola nad jedincem je pak zajištěna tím, že každý obyvatel má elektronický průkaz - "klíč", který slouží nejen k převodům při placení "body", ale také k identifikaci a sledování.

Spolu se Sneerem pronikáme do zákulisí této společnosti. Dostáváme se mezi lidi, kteří řídí celý mechanismus. A jen oni vědí, že světu ve skutečnosti vládnou neznámé vesmírné bytosti. Pozemšťané nemohou posoudit, kam směřují záměry této supercivilizace a jaký konečný dopad to na ně bude mít. Ale už to, že jsou tyto záměry vnucovány proti jejich vůli a směřují k jisté uniformitě a rovnosti na nižší úrovni, je ospravedlňuje k jakémukoliv způsobu obrany. Avšak díky obrovskému nepoměru znalostí, sil a prostředků může přijít záchrana jedině zvenčí, z vesmíru.

Zajdel zde vytvořil velmi propracovaný model, který nutí čtenáře k zamyšlení, ale zároveň velmi čtivý příběh. A jestli dále bude pokračovat v nastoupené cestě, nemusí se stát, že bude bez čtenářů.

Vladimír Wágner

/ Literatura: Zajdel: Lalande 21 185/Iskry 1966/; Cylinder van Troffa/Czytelnik 1980/; Ogon diabła/KAW 1982/; Limes inferior/Iskry 1983/

Miloš Podpěra - Smůla

Ø1

Schůzka klubu pomalu končila. Debatující skupinky se pomalu rozcházely. I Mirek se už chtěl se mnou rozloučit. "Víš," povídá, "mně ti stejně vadí ta fádní jednotvárnost toho našeho světa. Třeba..., například když vezmu do ruky propisku, mám absolutně stoprocentní jistotu, že za pět minut budu držet v ruce zase tužku a ne třeba nákýho slizkýho hada. Nebo si představ, teď až půjdu, otevřu dveře, a se stejnou jistotou budu na chodbě a po pár krocích na naší potřinské periférii a ne třeba na Václaváku nebo..., já nevím, na Sněžce, prostě neěkde jinde. Tobě tahle jistota nepřipadá ubíjející?", povzdychl si. Byl u nás znám jako nadšený propagátor SF ideálů, až už i nám byl někdy k smíchu. "No tak, už se prober," zakončil jsem jeho oblíbený monolog, "půjdeme spát." Všichni už mezitím odešli a tak i on zamířil ke dveřím. "Tak ahoj za týden," řekl ještě, když bral za kliku. Na okamžik jsem zaslechl skřípění brzd, náraz a . . Srazilo ho první auto, které tam jelo. Na magistrále u Muzea je slušný provoz i večer.

1Ø

"Tak to bylo naposled," chapadlo dopadlo na zem a společně se svým majitelem se proměnilo v lesklý dvanáctistěn, "už těch zmizelých a mrtvých bylo dost, ne?!"

"Ale když já-", pokusil se oponovat protějšek, toho času v podobě čehosi beztvarého, což mělo vyjádřit jeho rozpaky, ale nebylo mu přáno dokončit myšlenku.

"-jsem mu chtěl splnit jeho přání, že?", doplnil krystal a zvolna měnil barvy spektra. "Už toho opravdu bylo dost. Mizení dopravních prostředků, lidí do čtvrté a páté dimenze, vypařený kontinent, přesuny všeho možného v čase a tak dále a tak dále. Když jsem ti dával na pozorování tuhle planetu, zakázal jsem ti používání jakýchkoli Manipulací s Pravděpodobností! A buď chvíli v klidu, když s tebou komunikuji!", dodal, což byla reakce na proměnu Druhého v průsvitnou mušli, která se ovšem vzápětí pokusila o další opozici.

"Vždyť ty bytosti žijí ve svém jednoduchém, pevně daném konkrétním světě, fatalisticky si zadefinovaly, že možné jsou především jevy s vysokou, konstantní pravděpodobností. Jakékoli ovládání Pravděpodobnosti jim připadá nemožné."

FV SSM 57/84

"Nepravděpodobné," dodal ironicky První, "tak jsi jim chtěl pořád dokazovat, že to jde, co?"

"Oni jsou ale opravdu nešťastní, představ si, například, jak jsou nadšeni, když pozorují v kapalině v rovnováze při dané teplotě oblasti s nižší či vyšší teplotou, a hned tomu říkají zakázaná fluktuace. Vybudovali na tom dokonce celé teorie, ta nejzvrhlejší dokonce tvrdí, že v úplně prázdném prostoru existují různé vesmíry jakožto tyhle zakázané fluktuace!"

"Fuj," odplivl by si První, kdyby to svedl, ovšem v podobě ideálního tvaru - koule z vodíku - se mu to pochopitelně nepodařilo, "začínám už tě trochu chápat. Ale uvědom si, že přestože jako jedna z mála vesmírných ras umíme ovládat Pravděpodobnost, nemůžeme si dovolit takovéhle ničivé experimenty. Odnímám ti veškeré pravomoci ohledně Modré planety, doufám, že mne chápeš také." Druhý jen zrůžověl, opět se rozplizl a zmizel kdesi v čase.

"To je úroveň," rozhořčil se v duchu První a zpravděpodobnil se v cosi podobné hrací kostce,"pochybovat o pevné existenci Vesmíru, to si nedovolíme ani my, Pravděpodobní. Zakázaná fluktuace, pche, nesmysl velký jako Věčnost Vesmíru!" zezelenal v úšklebku, vytvořil ze sebe nádobu s Maxwellovým démonem /potěšilo ho, že to při svém věku zvládl/, chvilku si hrál s molekulami a pak se posunul v sedmém rozměru o kousek dál.

11

Prostor byl tmavý. Spíše však černý a to všude a ve všech dimenzích. Nebylo tam nic, co by cokoli připomínalo. Až na pár zakázaných fluktuací.

R.A.LAFFERTY

DLOUHÝ, DLOUHÝ ČAS

Jednoho odpoledne listoval archanděl Michael v nějaké knížce před novinovým stánkem v Los Angeles. "Tady se říká," broukal si, "že kdyby se šest opic posadilo k šesti psacím strojům a kdyby psaly dost dlouhou dobu, napsaly by doslova všechny shakespearovské texty. Čas je něco, čeho máme nad hlavu. Vyzkoušej to, Kitabale, a uvidíme, jak dlouho to bude trvat."

"Co je to opice, Michaeli?"

"To já nevím."

"Co je to psací stroj?"

"Já nevím."

"Co je Shakespeare, Mike?"

"Každý by uměl dávat otázky, Kitabeli. Voják se stará, voják má. Sežeň fidlátka a rozjeď to."

"Vypadá to jako dost dlouhá záležitost. Kdo to bude mít na starosti?"

"Bošel. Na toho je to jako ušité. Naučí se mít trpělivost a smysl pro pořádek, a zvykne si na majestát času. Je to zrovna trest na něj."

Shromáždili všechno potřebné a předali to Bošelovi. Bošel řekl:

"Asi bych to zvládnul dřív, kdybych ty opice nejdřív vzdělal a pak je to nechal vymyslet."

"Ne, ten strojopis musí být náhodný, Boši. Zrovna ty jsi zavedl prvek náhodnosti do vesmíru. Tak teď si to vypiješ."

"A má ten výsledek souhlasit s nějakým konkrétním vydáním?"

"Tady to Blackstonovo čtenářské vydání 37 1/2 hry v jednom svazku, které mám zrovna v ruce, bude krásně vyhovovat," řekl Michael. "Už jsem mluvil s opicemi a ty jsou docela ochotné se do toho pustit. Osm set tisíc let mi trvalo, než jsem je naučil mluvit, ale to nic neznamená, když se bavíme o čase."

"Vždyť my se celý čas nebavíme o ničem jiném než o čase?" zalkal Bošel.

"Uzavřel jsem s opicemi dohodu. Nebude na ně působit únava ani nuda. Tobě něco takového slíbit nemohu."

"Hm. Michaeli, když to bude takový zdlouhavý podnik, hapadlo mě, jestli bych nemohl dostat něco jako hodiny, abych sledoval, jak rychle to jde."

Tak mu tedy Michael udělal hodiny. Byla to krychle otesaného kamene a měřila parsek po každé straně.

"Nemusíš s tím dělat vůbec nic, Boši," vysvětloval Michael. "Každých tisíc let přiletí ptáče a na kameni si nabrousí zobák. Podle toho, jak bude kamene ubývat, můžeš poznat, kolik uplynulo času. Jsou to dobré hodiny, a mají jen jednu pohyblivou součástku, to ptáče. Nezaručím ti, že celý podnik skončí, než se ten kámen ubrousí, ale můžeš aspoň poznat, že nějaký čas už utekl."

"Je to lepší než nic," řekl Bošel. "Ale stejně to nebude žádná psina. Mám pocit, že tahle představa o čase je trochu středověká."

"To já taky," řekl Michael. "Měl bych ještě jeden návrh, Boši. Mohl bych tě přikovat k tomu kameni a ten ptáček by si brousil zobák na tvých játrech. To je z jiné knížky v tom novinovém stánku. A měl bys koncepci ze starověku."

"Taháš mě za fusekli, Miku. To snad radši ani ne. Nějak se zabavím."

Bošel zapřáhl opice do práce. Dostaly příkaz namátkou bušit do kláves psacího stroje. Po dost krátké době /podle měřítek nebeských bytostí/ opičky vyklepaly ne méně než tři shakespearovská slova: "Let", které se vyskytuje v druhé scéně prvého aktu Richarda III., "Go", které je v druhé scéně druhého jednání Julia Caesara, a "bé", které se vyskytuje už v první scéně a prvním jednání Bouře. Bošela to mesmírně povzbudilo.

Po nějaké době jedna opice vytvořila dvě shakespearovská slova za sebou. V tom čase už Shakespearova rodná planeta /která byla i rodnou planetou novinového stánku v Los Angeles, kde se zrodila ta velká idea/ byla dávno na odpočinku. Ještě po nějaké chvíli opičky svedly celé věty. Ale to už vypršela pěkná spousta času.

S tím malým ptáčetem byla potíž, že jeho zobák, jak se zdálo, moc broušení nepotřeboval, když stačilo opakovat to jednou za tisíc let. Bošel zjistil, že ho Michael obelstil špinavým archandělským způsobem a že to ptáče krmí jen kapustovou kašičkou. Ptáče pokaždé jednou dvakrát zlehka škrtlo o kámen a bylo pryč na dalších tisíc let. Nicméně stačilo pouhých tisíc návštěv a na kameni bylo vidět nepopiratelné škrábnutí. Bylo to povzbudivé znamení do budoucna.

Bošel začal chápat, že ta věc se dá dokázat. Opice - a ještě vůbec ne ty nejchytřejší opice - nakonec stvořily celou větu: "What sayst thou, bully-rook?"

A zrovna v tom okamžiku se přihodila další věc. Pro Bošela byla překvapující, protože tenkrát ji viděl vůbec poprvé. Ale bylo mu spatřit ji ještě miliardkrát, než tu věc dokončí.

Částečka kosmického prachu ve vzdálených vesmírných prostorách narazila na jinou částečku. To by nebylo nic tak zvláštního: částečky často potkávají částečky. Ale tenhle případ byl jihý. Každá z těch částeček - opačným směrem - doletěla až na sám kraj vesmíru. Nemůžete doletět dál než tam. A potom částečka /jako vesmírný komplex zaludněných planet/ se podívala na tu druhou částečku svýma očima a přístroji, a viděla, jak se její vlastní oči a přístroje dívají zpátky na ni. To, co částečka viděla, byla ona sama. Čtyřrozměrná vesmírná koule se uzavřela. První částice potkala samu sebe cestou z protisměru, a prostor se obrátil naruby. Potom se to všechno zhroutilo do sebe.

Hvězdy vyhasínaly jedna po druhé a miliarda po miliardě. Noční můra padajících hvězd! Všechny neviditelné oběžné dráhy a křivky končily v prázdnu, které bylo beze dna. Nezůstalo nic, než jeden pevný bod v prázdnotě a několik jiných věcí jako Michael se svými druhy a Bošel se svými opicemi.

Pro Bošela to byla trpká chvilka: zvykl si už na představu o expandujícím vesmíru. Ale tu trpkost si mohl ušetřit: všechno to zas začalo od začátku znovu.

Tiše odtikalo pár miliard staletí. Tečička zas vybuchla ve sprše jisker, které se rozlétaly a narůstaly. Získávaly tvar a nabíraly rotaci a na hasnoucích částečkách vyvržených z těch jiskřiček zas začal vznikat život.

A stalo se to zas a zas. Každý cyklus se zdál trvat prachzatraceně dlouho, dokud trval; jenže ve vzpomínce nebyly ty cykly nic víc než slabé poblikávání baterkou. A sub specie aeternatis vypadaly jako vysokofrekvenční alternátor, který vyrobí omračující počet takových cyklů každou vteřinu, a pokračuje v práci děsnou spoustu staletí.

Přesto se Bošel začínal nudit. Jiné slovo pro to prostě není. Sotva se překulilo pár miliard vesmírných cyklů, v rodině skále byla díra, že by se v ní schovel kůň. Ptáče se mnohokrát vrátilo brousit si zobák. A ta nejrychlejší z opic jménem Pitekos Pete teď náhodné napsala Bouři, úplnou a dokonalou. Opice a anděl si potřásali rukama kolem dokola. Byla to přece jen krásná chvíle.

chvíle netrvala dlouho. Pete, místo aby začal zuřivě náhodně vyťukávat ostatní hry, napsal svou vlastní vylepšenou verzi Bouře Bošel se rozzuřil.

"Ale tohle je lepší, Boši," protestoval Pete. "A mám pár nápadů s jevištní inscenací, které tu věc teprve doopravdy postaví na nohy."

"Jasně, že je to lepší! My nechceme ty hry lepší. My je chceme zrovna tak, jak jsou. Neumíme si natlouci do hlavy, že pracujeme na problému náhodných pravděpodobností, vy pitomí opice?! Palice zabedněný!"

"Tak mi, Boši, tu zamořenou knihu na měsíc puč a já ty zatracený věci oklepu a podle," navrhoval Pitekos Pete.

"Pravidla, vy dubový hlavy, pravidla!" explodoval Bošel. "Musíme podle pravidel. Víte, že tohle máme zakázáno a kromě toho by nám na to přišli. Mám důvod k podezření, a je to pro mě rána, že to musím říci, že jedna z mých vlastních opic a spolupracovníků je informátor. Tohle by nám v životě nemohlo projít."

Po tom krátkém nedorozumnění se všechno zlepšilo. Opice se drželi svých úkolů. A po spoustě cyklů, které se dá vyčíslit jedničkou a za ní jsou ty nejmenší typografické nuly seřazené, aby se daly obtočit kolem dokola vesmíru těsně před jeho zhroucením /obvod i poloměr tohoto definitivního kruhu jsou přirozeně stejné/ byla dokončena první úplná verze.

Samozřejmě, že nebyla bez chyb a museli ji zamítnout. Ale chyb v ní nebylo ani třicet tisíc, byla předsevzetí velkých věcí do budoucna, a závěrečného triumfu. Později /ale lidičky o kolik později/ se trefili doopravdy těsně vedle. Tou dobou by už vykotlávka ve skále-skále /clock-rock/ schovala průměrně velkou sluneční soustavu a oni měli verzi s pěti překlepy.

"Objeví se" řekl Bošel. "Až přijde čas, objeví se. A čas je něco, čeho máme nad hlavu."

Později - o hodně, hodně později - se zdálo, že se přesně trefili; tou dobou už ptáče ze svých tisíciletých návštěvách ubrousilo málem pětinu hmoty obrovské skály.

Sám Michael si verzi přečetl a žádné chyby nemohl najít. To ovšem nedokazovalo vůbec nic, neboť Michael je netrpělivý a přeskakuje při čtení. K ověření je nutné číst třikrát, ale nikdy nestoupla naděje tak vysoko.

Verze prošla druhou kontrolou od mnohem pečlivějšího anděla a ten ji prohlásil za správnou do písmene. Ale bylo to pozdě v noci, kdy ji dočetl, a možné že už ke konci nedával tolik pozor.

A verze prošla třetím čtením, všech jejich sedmatřicet her, až po básně na konci. Tentokrát ji četl Kitabel, sám zapisující anděl. Právě chtěl podepsat verifikaci, když se zarazil.

"Něco mi uvízlo v hlavě," řekl a potřásal řečenou hlavou, aby si vzpomněl. "Je to něco jako ozvěna, které není docela přesná - - nechtěl bych se splést." Napsal "Kitab", ale podpis nedopsal.

"Nedokážu dneska v noci usnout, když na to nepřijdu," stěžoval si. "Ve hrách to není, vím, že ty byli v pořádku. Bylo to něco v básních - až těsně u konce - nějaké disonance-. Buď napsal básník zvlášť nešťastný rým, nebo v opisu je chyba, kterou jsem očima přehlídnul, ale sluchem zaznamenal. Přiznávám, že ke konci jsem byl už ospalý.

FV SSM 61/84

"Oh, při všech slovech, která kdo kdy vymyslel, podepiš to!" prosil Bošel.

"Když už jsi čekal tak dlouho, chvilka navíc tě nezabije,Boši."

"O to bych se nesázel, Kite. Já jsem už už na vybouchnutí, já to vím."

Alę Kitabel začal hledat a našel to místo - čtyřverší ve Fénixovi a želvě:

´From this session interdict
Every fowl of tyrant wing,
Save the eagle, feather´d king:
Keep the obsequy so strict.´

To se říkalo v předloze. A to, co napsal Pitekos Pete, bylo skoro, ale ne docela, to samé:

´From this session interdict
Every fowl of tyrant wingg,
ave the eaggle, feather´d kingg:
zatrr mašina ggé se zasekává.´

A jestli jste neviděli v životě pláč andělů, slova vám nemůžou popsat tu šou, jakou teď předváděl Bošel.

Ještě dneska v noci na tom pracují, vyklepávají náhodně, protože ta poslední trefa těsně vedle byla víc než před milionem miliard cyklů. A jen před okamžikem - asi v půlce toho našeho cyklu - se jedné opičce povedlo napsat ne méně než devět shakespearovských slov po sobě.

Naděje umírá poslední. A ptáče teď ubrousilo kámen asi do poloviny.

Long, long time
Galactic Empire

/přeložil Jiří Markus/

Sci-fi made in Ústí

Vladimír Páral: Válka s mnohozvířetem. Vydal Československý spisovatel 1983. Náklad 40 000 výtisků, cena Kčs 35,-.

V zemích českých proslulý autor Vladimír Páral má za sebou již dva více či méně zdařené nájezdy do říše sci-fi: pimprlový epos "Romeo a Julie 2300" v pouťově křiklavých kulisách budoucí Prahy a nadějně se tvářící "Pokušení", která sice začíná od A, končí však u rozplizlého ZZ místo poctivého Ž. Ve třetím pokusu se zatím dostáváme nejdál - rovnýma nohama /kam jinam/ do Ústí nad Labem nedaleké budoucnosti ve chvíli zamoření částečně inteligentním a především

velmi životaschopným derivátem smogu - tzv. masitem. Pomineme-li některé technické nesrovnalosti, kterým se však při podobných příležitostech nevyhnou zpravidla ani autoři světového kalibru, je první část knihy opravdu napínavou historií boje proti ztělesněné hydře naší civilizace. V těchto krajně dramatických okamžicích se tragikomické páralovské postavičky, soužené manželskými i nemanželskými vztahy, komplexy méněcennosti i spotřebitelsko-příživnickým zázemím, vybičují k výkonům vpravdě úctyhodným. Dodáme-li k tomu závěrečné stránky románu, ve kterých se po vítězství vše vrací do starých kolejí s lehkomyslností tak typickou pro dnešní dobu, máme před sebou sugestivní sci-fi ekologické výstrahy, na kterou může být autor hrdý. Ne tak Vladimír Páral. Ten totiž píše "velkou literaturu" a nespokojí se proto s něčím tak fádním. Přivádí před užaslého čtenáře "mnohozvíře" - zbytkovou nákazu z masitového prachu, podporující v lidech jejich horší "já". Přes veliké možnosti, které si Vladimír Páral tímto způsobem otevřel, zůstává druhá část knihy jakousi směskou, ve které si bratrsky podávají ruce dobré postřehy a nedotaženosti, takže celkový dojem lze srovnat nejspíš s rozestavěným, bahnem zavaleným sídlištěm půl roku před kolaudací. Korunu všemu nasazuje zhruba poslední třetina, ve které se společnost rozpadávající se pod vlivem nákazy údery vlastních pudů bez zábran, začíná z ničeho nic uzdravovat. Ptáte se prč? Protože lidstvo je v jádru dobré - a basta Pokud byste se chtěli již předem připravit na radikální léčení podobné epidemie, vkládá autor do textu neúměrně rozsáhlé pasáže z praktického autogenního tréningu, jehož pomocí se lidé tohoto příběhu nakonec zachraňují.

Promiňte, vážený pane Párale, pochybuji však, že po zkonzumování Vašeho dílka najdete nadšence v posazu "vozky" s nepřítomným pohledem nad sklenicí pramenité vody. To kdybyste někde pod čarou uveřejnil adresu některého z "hnědých" klubů, jejichž uvolněnou morálku několikrát tak slibně nadhazujete... Ale dosti laškování. Vše skončí dobře - jen ty,ty,ty čtenáři, kolikpak máš v sobě potenciální hnědé nákazy, nakolik k ní svým každodenním životem přispíváš!?! Uf!

Se smíšenými pocity zaklapneme knížku, na kterou se stály otřesné fronty a můžeme rekapitulovat: Vladimír Páral prokázal, že dosud patří v lesích a luzích československé literatury k originálním zjevům. Současně však můžeme konstatovat, že si tentokrát vzal příliš velké sousto. Bylo by bezesporu záslužnější, kdyby zůstal u prvního motivu, který je zpracován asi o dvě třídy lépe - vděčný čtenář by pak mohl s netrpělivostí čekat na volné pokračování. Otázka morálky

v návaznosti na funkce společnosti, prezentované v tomto případě "hnědou nákazou", je totiž natolik závažná, že si opravdu nezaslouží pouhý nadzvukový přelet vycpaný vatou a papundeklovými věčnými pravdami. Tak tedy hodně štěstí, Miatře! Do třetice všeho zlého máme za sebou. A počtvrté? Pevně věřím, že to bude zase sci-fi. Ale tentokrát snad už konečně poctivě dotažená do konce. Jste přece profesionál.

Vladimír Mátl
KZG Praha

S P I R Á L O V Ý O B Z O R

Fantastika NDR neměla u našich čtenářů v poslední době nejlepší pověst. Bylo tomu tak hlavně zásluhou dvou dost "příšerných" sbírek Fantastiky '81 a Světelných setkání. Tyto skvosty vznikly rozdělením antologie prvotin autorů SF z NDR. Mnohé v nich obsažená díla by se na Parkonu nedostala ani do druhého kola, je však příznačné, že u nás vyšlo z rozsáhlé produkce NDR právě toto a ve značných nákladech.

Naše dnešní mínění o SF v NDR už naštěstí zdaleka není tak špatné. Díky nakladatelství Práce, které si ke spolupráci přizvalo svými návštěvami v Praze i svým dílem u nás dobře známého Erika Simona, se můžeme ve sbírce Spirálový obzor seznámit se skutečnou autorskou špičkou fantastiky NDR, které se v mnohém vyrovná naší a v lecčem, např. v pracovitosti, ji i překoná.

Nejlepší povídky Spirálového obzoru "Sen o Velké rudé skvrně" a "Bůh zaplakal" už členové našeho SFK znají z překladů Honzy Hlavičky, ale zvláště překlad Jitky Soukupové je téměř kongeniální.

Pozoruhodné jsou i povídky "Revize" Alfreda Lemana, "Tvůrfanta" manželů Braunových a "Mimoběžky", které napsal K. Steinmüller se svou ženou Angelou /nedávno byli oba v Praze. Do sbírky přispěl i Gert Prokop, známý u nás svou knihou "Kdoby už kradol nohy?". Věnoval se svému obvyklému problému boje jednotlivce proti silám mnohonásobně jej převyšujícím.

Erik Simon přispěl povídkou "Sběratel", zajímavou hlavně dnes, kdy většina obyvatelstva přišla nějakým způsobem do styku s programováním a rozhodovacími algoritmi. Po jejím přečtení bude každému jasné, co je to cyklení zdánlivě "neprůstřelného" algoritmu i jak to může být nepříjemné. Ani další povídky nejsou nezajímavé.

Ještě jednou díky, Eriku, nejen za rehabilitaci science fiction NDR, ale i za dobré počtení.

Zdeněk Rampas

BOB SHAW

DEFLACE 2001

Lester Perry úplně ztuhl, když se dozvěděl, že za hrníček kávy musí zaplatit deset dolarů. Ani ne před měsícem se její cena stabilizovala na osmi dolarech a Lester začal doufat, že to aspoň chvíli vydrží. Teď se smutně díval na stroj, který mu naléval a čekal, až černá tekutina skončí svou cestu do šálku z umělé hmoty. Ještě nešťastnějším se stal, když pozvedl šálek ke rtům.

"Deset dolarů," houknul, "a ještě studená."

Jeho pilot Boyd Dunhill pokrčil rameny a pozorně si upravil své výložky, jako by se bál, že tento drobný pohyb snížil jejich krásu.

"A co jste si myslel?" zeptal se s nezájmem. "Minulý týden odmítlo ředitelství letiště žádost Odborů Pracujících v Distribuci Kávy o zvýšení platů. Za to odbory zakázaly svým členům dělat přesčasy, což způsobilo zvýšení ceny."

"Ale minulý týden přece dostali o sto procent víc! A tehdy cena stouplama osm dolarů!"

"Chtěli dvě stě procent."

"To je přece nemožné, s tím nemohli souhlasit."

"Ti od čokoládových strojů dostali dvě stě."

"Opravdu?" podivil se Perry a obdivně pokývnul hlavou. "Mluvili o tom v televizi?"

"Už tři měsíce nemáme televizi," připomněl mu pilot. "Technický personál žádá minimální plat ve výši dva miliony dolarů ročně, jednání ale ještě neskončila."

Perry dopil kávu a šálek vyhodil do koše s odpadky.

"Už je moje letadlo hotové? Můžeme letět?"

"Je hotové už čtyři hodiny."

"Tak na co čekáme?"

"Odborové Sdružení Pracovníků Lehkého Letectva zažádalo minimálně o osm hodin na každou opravu."

"Osm hodin na opravu takové drobnosti!" vykřikl rozčilený Perry. "A to se bude platit?"

"Počet pracovníků letiště se v poslední době zdvojnásobil."

"Jasně, když potřebují osm hodin na opravu něčeho, co trvá maximálně třicet minut! To je přece nesmysl!"

Když uviděl tvrdý pohled pilota, raději zmlkl. Vybavil se mu konflikt mezi Odborovým Sdružením Pracovníků Lehkého Letectva se

BOB SHAW

DEFLACE 2001

Lester Perry úplně ztuhl, když se dozvěděl, že za hrníček kávy musí zaplatit deset dolarů. Ani ne před měsícem se její cena stabilizovala na osmi dolarech a Lester začal doufat, že to aspoň chvíli vydrží. Teď se smutně díval na stroj, který mu naléval a čekal, až černá tekutina skončí svou cestu do šálku z umělé hmoty. Ještě nešťastnějším se stal, když pozvedl šálek ke rtům.

"Deset dolarů," houknul, "a ještě studená."

Jeho pilot Boyd Dunhill pokrčil rameny a pozorně si upravil své výložky, jako by se bál, že tento drobný pohyb snížil jejich krásu.

"A co jste si myslel?" zeptal se s nezájmem. "Minulý týden odmítlo ředitelství letiště žádost Odborů Pracujících v Distribuci Kávy o zvýšení platů. Za to odbory zakázaly svým členům dělat přesčasy, což způsobilo zvýšení ceny."

"Ale minulý týden přece dostali o sto procent víc! A tehdy cena stouplama osm dolarů!"

"Chtěli dvě stě procent."

"To je přece nemožné, s tím nemohli souhlasit."

"Ti od čokoládových strojů dostali dvě stě."

"Opravdu?" podivil se Perry a obdivně pokývnul hlavou. "Mluvili o tom v televizi?"

"Už tři měsíce nemáme televizi," připomněl mu pilot. "Technický personál žádá minimální plat ve výši dva miliony dolarů ročně, jednání ale ještě neskončila."

Perry dopil kávu a šálek vyhodil do koše s odpadky.

"Už je moje letadlo hotové? Můžeme letět?"

"Je hotové už čtyři hodiny."

"Tak na co čekáme?"

"Odborové Sdružení Pracovníků Lehkého Letectva zažádalo minimálně o osm hodin na každou opravu."

"Osm hodin na opravu takové drobnosti!" vykřikl rozčilený Perry. "A to se bude platit?"

"Počet pracovníků letiště se v poslední době zdvojnásobil."

"Jasně, když potřebují osm hodin na opravu něčeho, co trvá maximálně třicet minut! To je přece nesmysl!"

Když uviděl tvrdý pohled pilota, raději zmlkl. Vybavil se mu konflikt mezi Odborovým Sdružením Pracovníků Lehkého Letectva se

Syndikátem Pilotů Soukromých Dvoumotorových Dolnoplošníků. Zaměstnavatelé jim nabízeli zvýšení platů o sedmdesát pět procent a pilotům o sto padesát procent včetně prémií za kilometry.

"Mohl byste zavolat nosiče?"

"Zavazadla si budete muset nést sám. Nosiči stávkují už od pátku."

"Proč?"

"Příliš mnoho lidí si zavazadla nosí sami."

"Aha."

Perry si vzal svůj kofr a odnesl jej na místo odletu. Usedl v letadle do jednoho z pěti křesel a připoutal se. Pak vsunul ruku do kapsičky na noviny a teprve potom si uvědomil, že už čtrnáct dní nic nevychází. Startovní procedura se nekonečně vlakla, což svědčilo o tom, že pracovníci věže jsou právě u jakýchsi důležitých jednání. Nakonec nervozně usnul.

- - - - -

Probudil ho proud studeného vzduchu. Asi zůstaly otevřené dveře, pomyslel si. Otevřel oči a spatřil Dunhilla, který stál u otevřených dveří s padákem na zádech.

"Co se děje?" vykřikl. "Požár?"

"Ne," odvětil Dunhill příšerně oficiálním tónem. "Stávkuji."

"To je vtip?"

"Myslíte? Dostal jsem rádiem informaci. Zaměstnavatelé nesouhlasí s rozumnou žádostí Syndikátu Pilotů Soukromých Dvoumotorových Dolnoplošníků a přerušili náhle jednání. Jsme podporováni našimi přáteli ze Syndikátů Jednomotorových Dolnoplošníků a Dvoumotorových Hornoplošníků. Práci přerušíme přesně o půlnoci, tedy přesně za třicet sekund."

"Ale, Boyde! Nemám padák! Co se se mnou stane?"

Pilot pokrčil rameny a suše odvětil:

"A co mě to zajímá? Vás také nezajímalo, když jsem se snažil, seč jsem mohl, za ty mizerné tři miliony dolarů ročně."

"Byl jsem egoista. Teď to už chápu a lituji tě."

Perry si odepjal pásy a vstal.

"Neskákej, zdvojnásobuji ti plat."

"Syndikát chce víc."

"Aha, tak ti ho ztrojnásobuji. Devět milionů ročně, no tak, Boyde!"

"Je mi líto. Žádné pokoutní dohody. To oslabuje odborovou jednotu."

Pilot vyskočil do tmy. Perry ho chvíli sledoval. Potom zavřel dveře a sedl si do pilotního křesla. Letadlo letělo dál, bylo řízeno autopilotem. Perry si s těžkostí připomínal časy, kdy byl vojenským pilotem a přejal řízení. Tím, že přistane, si znepřátelí všechny odborové organizace, budou ho považovat za stávkokaze. Ale přesto... nechtěl ještě umřít.

- - - - -

O několik set metrů níž zatáhl Boyd Dunhill za lanko otvírající padák a čekal. Trhnutí bylo menší než obvykle. Po několika sekundách si uvědomil, že padá stejnou rychlostí jako předtím. Zvedl hlavu, ale místo velkého padáku viděl jen několik metrů nilonového lana...

A pak si připomněl, že Syndikát Skladačů Padáků pohrozil neočekávanou stávkou, aby podpořil svou žádost o prodloužení placené dovolené.

"Svině," zakřičel. "Svi..."

Bob Shaw: Deflation 2001 ze sbírky Cosmic Kaleidoscope
přeložil Jaroslav Olša jr.

O autorovi

Bob Shaw se narodil v roce 1931 v Belfastu. Vystudoval inženýrství stavby strojů, pracoval ovšem na různých místech - byl novinářem, taxikárem...

Science fiction začal psát v padesátých letech, ale větší úspěch mu přinesla teprve povídka Light of Other Days, která získala nominaci na Nebulu. Je autorem několika desítek knih a sbírek povídek. Mezi nejznámější patří Night Walk /1967/, The Two-Timers /1968/, a Other Days, Other Eyes /1971/.

VLADIMÍR VOLIN:

Jak vytvořit sci-fi film.

1/ NÁZEV

Stejně jako divadlo začíná názvem, tak pro film je důležitá reklama. Proto musí mít záhadný a poutavý název, např.: "Jak jsem se nestal supernovou" nebo "V klepetech Krabí mlhoviny". Nejdůležitější je donutit diváka koupit si vstupenku a dostat ho na představení. Ostatní je už v rukou techniky a pyrotechniky.

2/ HRDINOVÉ

Pro hrdiny vědeckofantastického filmu jsou charakteristické: blahovolný vztah k nekonečnému vesmíru, vůle indického jogína, čtverhraná energická brada, trénované svaly, železobetonový temperament a vědomosti v rozsahu Slovníku Akademie věd včetně dílu Doplňky. Velitel kosmického korábu a stejně tak i členové jeho posádky mají univerzální znalosti v oblasti kybernetiky, radioelektroniky, obecné teorie relativity a teorie mezigalaktických letů. Úsměv nebo dokonce smích do sci-fi nepatří. Připustit lze jedině letmý úšklebek pilota v okamžiku, kdy se loď srazí s meteorem.

3/ REKVIZITY A INVENTÁŘ

Hrdinové filmů nosí plastikové nebo kožené kombinézy všech barev slunečního spektra, elegantní nylonové skafandry, opatřené metalízou, v době odpočinku si berou koupací pláště z umělých vláken a nosí přiléhavé noční prádlo tělové barvy.

Veškeré oblečení září novotou a hrdinové se během filmu převlékají alespoň desetkrát, aby ukázali pohodlí kosmického cestování a obdivuhodnou fantazii krejčovských dílen filmových ateliérů. Ve filmu musí být také: iontové pistole, fotonové stabilizátory, Alfa Centauri a Epsilon Eridani, radiopřijmače v náušnicích, stereotelevizory v zubních korunkách a záznam hlasu peruánské zpěvačky Imy Sumac v krajních polohách jejího rejstříku.

4/ KONTAKTY S JINÝMI CIVILIZACEMI

Na cizích planetách hrdinové filmů bojují s nepřátelskými živly, s aberací a gravitací a s primitivními, leč nebezpečnými zástupci místní fauny a flóry. Ukazovat na plátně představitele rozumných bytostí z jiných civilizací se nedoporučuje. Jediný přípustný typ vyjímek reprezentuje např.

kladná odpověď na otázku "Je na Marzu život?". Avšak Marťané se mohou na plátně objevit jenom jako odraz v kalužině vody, a to ještě po odletu kosmonautů, aby nedošlo k nevhodným komplikacím jednak při jejich střetnutí s pozemšťany, jednak při schvalování scénáře.

5/ DIALOGY

Film musí mít dostatečnou délku, a proto nejen v klidných fázích letu, ale stejně tak v okamžicích smrtelného nebezpečí hrdinové mezi sebou neustále diskutují, vyjadřujíce své myšlenky nepříliš složitým poetickým jazykem. Např.:

Řehoř, velitel lodi /něžně/: "Ty nechápeš, Věro, že sugestivní entropie lambda-člen v systémech s exponenciálním časem imanentně způsobuje řádovou odchylku stochastických veličin. /laskavě ji pohladí po přilbě/ Vzpomeň si na větu Jacoba Bernoulliho! A na Marzu pokvetou jabloně!"

Věra, radioastronom /objímá Řehoře/: "Řehůřku ... vždyť jednotková Heavysideova funkce v obecných souřadnicích diskrétního prostoru nemůže být funkcí nevířivého potenciálového pole... Ah, Řehoři! /svléká si skafandr/ Jestlipak je Poissonův integrál optimální pro výpočet stavového prostoru homeostatu? Ne, nikdy! Vezmeme s sebou větvičku sakury! /stmívá se/

6/ BARVY

Protože sci-fi filmy se natáčejí výhradně na barevný materiál, používají se povinně tyto odstíny: stříbřitý trup rakety, žluté slunce, modré oči hlavní hrdinky, bezhvězdná obl[illegible] /černá/ a smutek /fialový/.

/Fantastika 77, Moskva, Molodaja gvardija/
přeložil Pagi

FV SSM 70/84